ADİL HAFIZANIN IŞIĞINDA: BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINA GİDEN YOL VE OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN SONU

AVİM

AVİM

01.04.2015

Altay Cengizer

İstanbul: Doğan Kitap, 2014, 729 sayfa

ISBN: 9786050922899

Dil: Türkçe

Altay Cengizer oldukça hacimli olan (729 sayfa) Adil Hafızanın Işığında: Birinci Dünya Savaşına Giden Yol ve Osmanlı İmparatorluğunun Sonu başlıklı çalışması 1908 Devriminden 1915 yılı yazına kadar olan tarihsel süreç içerisinde Osmanlı Hükümetlerinin, özellikle de Jön Türkler ve İttihat ve Terakki Cemiyetinin, dönemin uluslararası siyasal konjonktürü bağlamında izledikleri siyasetin izini sürmektedir. Adil Hafızanın Işığında, sunum kısmında, daha ilk sayfada, Abdülhak Şinasi Hisardan aşağıdaki alıntıyla başlamaktadır.

> Halbuki en parlak kahramanlık, eğer bir kalem ona şahadet etmezse, karanlıkta parlarken rüzgarın söndürdüğü ışıklar gibi tamamen kayboluyor. Hiç bilinemiyor…Hafızalara nakş ve hakk olması lazım gelen mucizeler bile unutuluyor.

Kuşkusuz, bu alıntı rastgele veya sırf estetik kaygılar güdülerek yapılmış bir alıntı değildir. Aksine, bu alıntının Cengizerin kitabında ele aldığı konuyu hangi motivasyon ve amaçla incelediğini, dahası bunu nasıl bir bakış açısıyla yaptığını olanca çıplaklığıyla ortaya koyan bir atıf olduğu söylenebilir.

Cengizerin kitabı, 1908-1915 yıllarındaki, kendi ifadesiyle, karmaşa ve emperyalist saldırı ortamında, Jön Türklerin gerçek ardılı olan İttihatçıların cansiperane eldeki imkân ve

uluslararası konjonktürün sağladığı fırsatları değerlendirilerek, Osmanlı İmparatorluğunun bekası için nasıl çabaladıklarını, bu yolda hangi politikaları neden ve nasıl tercih ettiklerini anlatan bir eserdir.

Yazarın, Abdülhak Şinasi Hisardan yaptığı yukarıdaki alıntı kitapla ilgili bir başka önemli noktaya da işaret etmektedir. Cengizer, ele aldığı tarihsel dönem hakkındaki tarih çalışmalarını şekillendiren temel yaklaşımın, kendi tabiriyle, emperyalist liberal tarih anlatısı olduğunu savlamaktadır. Yazara göre emperyalist liberal tarih anlatısı, İttihat ve Terakki Cemiyeti hakkında haksız önyargılar içermekte ve bu önyargıların genel geçer kabuller haline gelmesine neden olmaktadır. Bu düşünceyle hareket eden yazar, İttihat ve Terakki Cemiyetine tarihte hak ettiğini düşündüğü saygın yeri geri kazandırmak amacıyla da bu eseri kaleme almıştır.

Cengizer incelediği dönemi makro-tarihsel bir yaklaşımla ele almaktadır. Yazara göre, ele aldığı dönemi belirleyen Büyük Devletlerin izlediği uluslararası emperyalist politikalardır. Osmanlı ve diğer devletler ve halkların yaptıkları ise güçlü emperyalist devletlerin belirlediği uluslararası siyaset arenasında ayakta kalabilmek için çabalamaktır. Derviş Zaimim pek çok ödül almış 2000 yapımı Filler ve Çimenler filminden bir aforizmayı kullanacak olursak, Cengizere göre on 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başlarındaki dönemde filler (güçlü emperyalist devletler) tepişmiş, çimenler (Osmanlı, diğer devletler ve halklar) ezilmiştir. Yazara göre, İttihat ve Terakki, böylesi bir uluslararası bağlamda, Osmanlının ezilmemesi için elinden geleni yapmış olan özverili ve bahadır kadrolardan oluşan bir harekettir.

Cengizer çalışmasının son bölümlerini 19. yüzyılın son çeyreğinde Osmanlı İmparatorluğunun doğu vilayetlerinde ortaya çıkan Ermeni olaylarına ayırmıştır. İçinde bulunduğumuz 1915in 100 yıl sonrası olan 2015 yılında, beklendiği gibi bu olaylara dair soykırım suçlamaları da uluslararası arenada daha sıklıkla ve daha yüksek sesle telaffuz edilmektedir. Cengizerin, yukarıda özetlemeye çalıştığımız bakış açısıyla yazılmış kitabı, bu bağlamda ayrıca önem kazanmaktadır.

.....

AVİMin 3 Nisan 2015 Cuma günü 15.00-17.00 saatleri arasında ANKÜSEV (Ankara Üniversitesi Kültür ve Sanat Evi, Ankara)de düzenleyeceği sohbet toplantısında Altan Cengizer ile kitabını ve bu vesileyle Osmanlının son dönemlerini konuşacağız. Meraklı okuyucuyu aramızda görmekten mutluluk duyacağız.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: AVİM, . 2026. "ADİL HAFIZANIN IŞIĞINDA: BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINA GİDEN YOL VE OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN SONU." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2015 / 38. Mart 31. Erişim Kasım 08, 2026. https://avim.org.tr/tr/Yorum/ADIL-HAFIZANIN-ISIGINDA-BIRINCI-DUNYA-SAVASINA-GIDEN-YOL-VE-OSMANLI-IMPARATORLUGU-NUN-SONU

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır